

Sygnatura akt VI U 626/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2016 roku

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Tomasz Korzeń

Protokolant st. sekr. sądowy Anna Kopala

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 maja 2016 roku

sprawy z odwołania A. T. i M. W.

od decyzji z dnia 25 czerwca 2015 roku nr (...)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 25 czerwca 2015 roku nr (...) w ten sposób, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne A. T. od grudnia 2014 roku wynosi 2311,46 zł,

II. oddala odwołania w pozostałym zakresie,

III. zasądza od A. T. i M. W. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. po 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Tomasz Korzeń

VI U 626/15 UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 czerwca 2015 r. numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe A. T. jako pracownika płatnika składek M. W. wynosi: za grzesień 2014 r. – 1 680,00 zł, za styczeń 2015 r. – 1 750,00 zł, za luty 2015 r. – 700,00 zł.

M. W. i **A. T.** odwołały się od tej decyzji żądając jej zmiany i ustalenia, że podstawę wymiaru składek stanowiły kwoty ustalonego przez pracodawcę wynagrodzenia. Podniosły, że A. T. wykonywała swoją pracę zgodnie z zawartą umową o pracę i otrzymywała wynagrodzenie adekwatne do kwalifikacji i zakresu obowiązków.

Postanowieniem z dnia 16 września 2015 r. (k. 12 akt sprawy VI U 627/15) sąd połączył do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy z obu odwołań.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o oddalenie odwołań i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Podniósł, że płatnik zagwarantował ubezpieczonej wynagrodzenie niewspółmierne do zakresu wykonywanych obowiązków, a jedynym dokumentem potwierdzającym kwalifikacje ubezpieczonej jest świadectwo ukończenia kursu zawodowego na stanowisku kosmetyczki wystawione przez jej matkę.

Sąd ustalił co następuje:

M. W. (matka A. R. i babcia A. T.) od dnia 1 października 2008 r. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w M. przy ul. (...). Przedmiot działalności firmy to usługi fryzjerskie i kosmetyczne. W okresie od 1 października 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. firma zatrudniała dwóch pracowników na 1/4 etatu.

A. T. z domu R. urodziła się (...) Posiada wykształcenie średnie – technik żywienia i gospodarstwa domowego. Z uwagi na stan zdrowia przyznano jej indywidualny tok nauczania. Po ukończeniu stażu, na który skierowana została z Powiatowego Urzędu Pracy, w dniu 1 grudnia 2014 r. A. T. zawarła z płatnikiem składek umowę o pracę na czas nieokreślony, na stanowisko kosmetyczki, na pełen etat, z wynagrodzeniem 6 000,00 zł brutto miesięcznie. Ubezpieczona wykonywała pracę uzgodnioną. Skarżąca została przeszkolona wstępnie w zakresie BHP, uzyskała zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pracy. Od dnia 11 lutego 2015 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku z chorobą w czasie ciąży.

W firmie płatnika składek zatrudniona jest również A. R., w wymiarze 1/4 etatu, z wynagrodzeniem 400,00 zł brutto miesięcznie. Posiada ona wyższe kwalifikacje i dłuższe doświadczenie zawodowe w pracy jako kosmetyczka i wykonuje bardziej zaawansowane zabiegi medycyny estetycznej niż A. T.. Ukończyła kurs: kwas hialuronowy w wypełnieniach estetycznych, mezoterapia igłowa, lipoliza iniekcyjna, nieusieciowy kwas hialuronowy, zastosowanie i techniki iniekcji nici pdo. W dniu 7 listopada 2014 r. A. R. przeszkoliła swoją córkę na stanowisko kosmetyczki.

dowód: dokumenty w aktach organu rentowego, w szczególności zaświadczenie o dokonaniu wpisu k. 16, umowa o pracę k. 17, zakres czynności k. 18, lista obecności k. 21-24, raport miesięczny k. 25 27, 29, 31, lista płac k. 26, 28, 30, 32, karta szkolenia wstępnego k. 33, zaświadczenie lekarskie k. 19, świadectwo k. 36

dokumentacja medyczna ubezpieczonej A. T. k. 6-9, 11-22

orzeczenie k. 10

raporty kasowe k. 8, 88 historia choroby k. 73

miesięczne raporty kasowe k. 49a

certyfikaty k. 49b-d

deklaracje podatkowe k. 80-87

zeznania ubezpieczonej A. T. k. 135-135v

zeznania świadka A. R. k. 135v

Sąd zważył co następuje:

Odwołania w części zasługiwały na uwzględnienie.

W zaskarżonej decyzji organ rentowy kwestionował wysokość ustalonego w umowie o pracę wynagrodzenia A. T. w kwocie 6 000,00 zł brutto miesięcznie podnosząc, iż zmierzało ono do wyłudzenia świadczeń z ubezpieczeń społecznych a więc było nieważne przez istnienie zamiaru obejścia prawa albo przez swą sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Pozwany nie kwestionował faktu zatrudnienia ubezpieczonej w oparciu o umowę o pracę, a więc nie kwestionował samego tytułu ubezpieczenia.

Dopuszczalne jest kwestionowanie przez organ rentowy zarówno faktu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności poszczególnych jej elementów - w tym wysokości uzgodnionego wynagrodzenia za pracę. Wynika to z treści art. 83 ust. 1 oraz art. 41 ust. 13 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2013.1442) oraz art. 58 K.c.; (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005; II UK 16/05 ; LEX 182776; także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 roku w sprawie III UK 7/09, LEX 509047).

Zgodnie z art. 22 K.p. przez zawarcie umowy o pracę pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy na rzecz pracodawcy, a pracodawca do zatrudnienia za wynagrodzeniem. Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny wg własnego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Z punktu widzenia art. 18 § 1 K.p. umówienie się pomiędzy pracownikiem a pracodawcą na wyższe od najniższego wynagrodzenie jest dopuszczalne, to należy pamiętać, że autonomia stron umowy w kształtowaniu jej postanowień podlega ochronie jedynie w ramach wartości uznawanych i realizowanych przez system prawa, a strony obowiązują nie tylko respektowanie własnego interesu jednostkowego, lecz także wgląd na interes publiczny. Ocena wysokości wynagrodzenia umówionego przez strony stosunku pracy powstaje także, jako istotna kwestia jurystyczna, gdyż na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych ustalenie podstawy wymiaru składki z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oparte jest na zasadzie określonej w art. 6 ust. 1 i art. 18 ust. 1 w zw. z art. 20 ust. 1 i art. 4 pkt 9, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tymi przepisami, podstawą składki jest przychód w rozumieniu przepisów wypłaty pieniężne. Dosłowne ich odczytanie może prowadzić do wniosku, że dla ustalenia wysokości składek znaczenie decydujące i wyłączne ma fakt dokonania wypłaty wynagrodzenia w określonej wysokości. Należy jednak pamiętać, że umowa o pracę wywołuje skutki nie tylko bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych kształtuje ona stosunek ubezpieczenia społecznego, określa wysokość składki, a w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. Są to skutki bardzo doniosłe, zarówno z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), jak i interesu publicznego, należy zatem uznać, że ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych. Co więcej, godziwość wynagrodzenia - jedna z zasad prawa pracy - zyskuje dodatkowy walor aksjologiczny; w prawie ubezpieczeń społecznych istnieje bowiem znacznie mocniejsza, niż w prawie pracy, bariera działania w ramach prawa, oparta na wymagającym ochrony interesie publicznym i zasadzie solidarności ubezpieczonych. Względność zasady godziwości wynagrodzenia, wyrażająca się koniecznością odniesienia się nie tylko do potrzeb pracownika, ale także świadomości społecznej oraz ogólnej sytuacji ekonomicznej i społecznej, nie powinna budzić wątpliwości. W związku z tym, nadmiernemu uprzywilejowaniu płacowemu pracownika, które w prawie pracy mieściłoby się w ramach art. 353⁽¹⁾ K.c., w prawie ubezpieczeń społecznych, w którym pierwiastek publiczny zaznacza się bardzo wyraźnie, można przypisać - w okolicznościach każdego konkretnego wypadku - zamiar nadużycia świadczeń przysługujących z tego ubezpieczenia. Należy bowiem pamiętać, że alimentacyjny charakter tych świadczeń oraz zasada solidaryzmu wymagają, żeby płaca - stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki - nie była ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz żeby rażąco nie przewyższała wkładu pracy, a w konsekwencji żeby składka nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej. Jest tak również dlatego, że choć przepisy prawa ubezpieczeń społecznych w swej warstwie literalnej odnoszą wysokość składek do wypłaconego wynagrodzenia, to w rzeczywistości odwołują się do takiego przełożenia pracy i uzyskanego za nią wynagrodzenia na składkę, które pozostaje w harmonii z poczuciem sprawiedliwości w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego - zarówno w zakresie zgodności z prawem, jak i zasadami współżycia społecznego - może być prowadzona przez ZUS. Organ rentowy nie jest ograniczony wyłącznie do zakwestionowania faktu wypłacenia wynagrodzenia w ogóle lub we wskazanej kwocie, ani tylko prawidłowości wyliczenia, lecz może ustalać stosunek ubezpieczenia społecznego na ściśle określonych warunkach, będąc niezwiązanym nieważną czynnością prawną (w całości lub w części). Realna możliwość takiej kontroli powstaje po przekazaniu przez płatnika raportu miesięcznego, przedkładanego zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W raporcie płatnik przedstawia m.in. dane o tytule ubezpieczenia i podstawie wymiaru składek oraz dokonuje zestawienia należnych składek na poszczególne ubezpieczenia. Dane te mogą być zakwestionowane zarówno przez ubezpieczonego, jak i przez ZUS (por. D. Wajda [w:] B. Gudowska, J. Strusińska-Żukowska, Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz art. 41, Nb 17) Wydawnictwo C. H. Beck Warszawa 2011).

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy przemawia za uznaniem, iż ustalone przez strony wynagrodzenie w kwocie 6 000,00 zł jest wynagrodzeniem zawyżonym. Wynagrodzenie, które osiągała ubezpieczona pracując w pełnym

wymiarze czasu pracy na stanowisku kosmetyczki wynosiło 6 000,00 zł. Tymczasem jej matka A. R. posiadająca znacznie wyższe kwalifikacje i znacznie dłuższe doświadczenie zawodowe pobierała wynagrodzenie kilkukrotnie niższe niż jej córka. Takie postępowania płatnika jawi się jako działanie nieracjonalne. Mając na uwadze wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej oraz pozostałe koszty zatrudnienia (które w istocie nie zostały były opłacane z uwagi na chorobę i urlop macierzyński) wysokość wynagrodzenia ustalonego prawidłowo uznana została przez organ rentowy za zawyżoną. Tym samym sąd uznał, iż w zaistniałej sytuacji ustalenie wynagrodzenia na 6 000,00 zł narusza w zasady współżycia społecznego.

Kwalifikacje zawodowe kierunkowe ubezpieczonej są w zasadzie niewielkie. Ukończyła ona szkołę średnią, została przeszkolona na stanowisko kosmetyczki, ukończyła również staż z urzędu pracy, w trakcie którego pracowała jako kosmetyczka. W tych okolicznościach najniższe wynagrodzenie miesięczne nie może jednak zostać uznane za właściwe kryterium wartościowania pracy ubezpieczonej. Stanowisko pozwanej prowadziłyby bowiem do przyjęcia, iż standardem winno być otrzymywanie wynagrodzenia najniższego. Sąd uznał, iż w braku innych danych z rynku, należy podstawę wymiaru składek, ustalić na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego. Bez znaczenia pozostaje przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw. Przy ustaleniu wysokości podstawy składek sąd posiłkował się danymi z zestawienia struktur wynagrodzeń według zawodów w październiku 2014 r. gdzie wskazano, że pracownicy usług osobistych i sprzedawcy kobiety uzyskują wynagrodzenie w kwocie średnio 2 311,46 zł (http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosc/5474/4/7/1/pw_struktura_wynagr_wg_zawodow_10_2014.pdf). Taką też kwotę sąd uznał za podstawę wymiaru składek od wynagrodzeń ubezpieczonej.

Okoliczność, że płatnik składek chciał zabezpieczyć ubezpieczoną na wypadek choroby poprzez jej zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, zasługuje na uwzględnienie. Taki jest bowiem cel ubezpieczeń społecznych i opłacania składek na to ubezpieczenie, iż w razie choroby ubezpieczonego przysługuje mu prawo do odpowiedniego świadczenia.

Ustaień w sprawie sąd dokonał na podstawie niekwestionowanych przez strony dokumentów zgromadzonych przez organ rentowy oraz złożonych w strony w postępowaniu sądowym, a także na podstawie zeznań odwołujących, których treść pozostaje w zgodzie z zaoferowanymi dokumentami. Sąd uznał zeznania za wiarygodne poza tą ich częścią, w której odwołujące wskazywały na wysokość należnego A. T. wynagrodzenia.

Tym samym zaskarżoną decyzję należało zmienić na podstawie i art. 477¹⁴ § 2 K.p.c., ustalając podstawę wymiaru składek na 2 311,46 zł a w pozostałym zakresie odwołanie jako nieuzasadnione należało oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 K.p.c.

Na podstawie art. 98 K.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.) Sąd zasądził od odwołujących na rzecz pozwanej po 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Tomasz Korzeń